

Виконавче провадження

Цивільне судочинство має забезпечувати не тільки правильний і швидкий розгляд та вирішення справ, а й виконання постановлених у них рішень. Це досягається шляхом примусової реалізації цих рішень.

Виконавче провадження — це сукупність дій органів і посадових осіб державної виконавчої служби, спрямованих на примусове виконання рішень судів.

Примусове виконання покладається на державну виконавчу службу, яка входить до системи органів Міністерства юстиції України. Відповідно до Закону України «Про державну виконавчу службу» примусове виконання рішень здійснюють державні виконавці районних, міських (міст обласного значення) та районних у містах відділів державної виконавчої служби.

Примусовому виконанню підлягають:

рішення, ухвали й постанови судів у цивільних справах;

постанови судів у частині майнових стягнень у справах про адміністративні правопорушення;

мирові угоди, затверджені судом.

У виконавчому документі повинні бути зазначені:

1) назва документа, дата видачі та найменування органу, посадової особи, що видали виконавчий документ;

2) дата й номер рішення, за яким видано виконавчий документ;

3) найменування стягувача й боржника, їх адреси, дата й місце народження боржника та його місце роботи (для фізичних осіб), номери рахунків у кредитних установах (для юридичних осіб);

4) резолютивна частина рішення;

5) дата набрання рішенням чинності;

6) строк пред'явлення виконавчого документа до виконання.

За кожним рішенням, яке набрало законної сили або допущено до негайного виконання, за заявою особи, на користь якої постановлено рішення, видається один виконавчий лист. Коли на підставі постановленого рішення належить передати майно, що є в кількох місцях, або коли рішення постановлено на користь кількох позивачів чи проти кількох відповідачів, то суд має право за заявою стягувачів видати кілька виконавчих листів, точно зазначивши, яку частину рішення треба виконати за кожним листом (ст. 348 ЦПК). Замість втраченого оригіналу виконавчого листа суд, який постановив рішення, може видати дублікат (ст. 353 ЦПК).

Виконання рішень судів (ст. 349 ЦПК) здійснюється відповідно до Закону України «Про виконавче провадження».

Заходами примусового виконання рішень є:

звернення стягнення на грошові кошти боржника;

звернення стягнення на інші види майна боржника;

звернення стягнення на заробітну плату (заробіток), доходи, пенсію, стипендію боржника;

вилучення в боржника й передача стягувачеві певних предметів, зазначених у рішенні;

відібрання дитини;

інші заходи, передбачені рішенням.

Учасниками виконавчого провадження є державний виконавець, сторони (стягувач і боржник), їхні представники, експерти, спеціалісти, перекладачі (гл. 2 Закону України «Про виконавче провадження»).

Державний виконавець відкриває виконавче провадження за заявою стягувача або його представника, за заявою прокурора, при надходженні виконавчих документів із судів.

Виконавчі листи та інші судові документи можуть бути пред'явлені до виконання протягом трьох років з наступного дня після набрання рішенням законної сили чи закінчення строку, встановленого в разі відстрочки чи розстрочки виконання рішення (ст. 35 Закону «Про виконавче провадження»).

Стягувачам, які пропустили строк для пред'явлення виконавчого документа до виконання з причин, визнаних судом поважними, пропущений строк може бути поновлено (ст. 350 ЦПК).

Заява про поновлення пропущеного строку подається до суду, який видав виконавчий лист, або до суду за місцем виконання і розглядається в судовому засіданні за загальним правилом. Суд розглядає таку заяву в десятиденний строк. На ухвалу суду з питання поновлення строку може бути подано скаргу, внесено окреме подання.

Державний виконавець у триденний строк з дня надходження до нього виконавчого документа виносить постанову про відкриття виконавчого провадження. У постанові він встановлює строк для добровільного виконання рішення, який не може перевищувати 7 днів, а рішень про примусове виселення — 15 днів, та попереджає боржника про примусове виконання рішення після закінчення встановленого строку. При цьому вказується дата виконання.

Виконавець зобов'язаний провести виконавчі дії та виконати рішення, не пов'язані з реалізацією майна боржника, не пізніше ніж у двомісячний строк з дня надходження виконавчого документа до державного виконавця.

За наявності обставин, що ускладнюють виконання рішення або роблять його неможливим, за заявою державного виконавця або за заявою сторони суд, який видав виконавчий документ, у десятиденний строк розглядає питання про відстрочку або розстрочку виконання, зміну способу і порядку виконання рішення в судовому засіданні з викликом сторін і у виняткових випадках може відстрочити або розстрочити виконання, змінити спосіб і порядок виконання рішення (ст. 351 ЦПК). Відстрочка виконання рішення полягає у відкладенні провадження виконавчих дій на певний строк. При розстрочці рішення виконується по частинах у точно визначені строки. На ухвалу про відстрочку або розстрочку виконання, зміну способу і порядку виконання рішення може бути подано скаргу, внесено окреме подання.

Мирова угода, укладена між сторонами, або відмова стягувача від примусового виконання в процесі виконання рішення подається в письмовій формі державному виконавцеві, який не пізніше триденного строку передає її до суду за місцем виконання рішення на затвердження. За результатами розгляду мирової угоди чи відмови від примусового виконання рішення суд постановляє ухвалу відповідно до норм ст. 179 ЦПК.

Виконавче провадження підлягає обов'язковому зупиненню у випадках, передбачених ст. 34 Закону «Про виконавче провадження»:

смерті стягувача або боржника, оголошення померлим чи визнання безвісно відсутнім стягувача або боржника, або припинення існування сторони — юридичної особи, якщо установлені судом правовідносини допускають правонаступництво;

визнання стягувача або боржника недієздатним;

проходження боржником строкової військової служби в Збройних Силах України та інших військових формуваннях, якщо за умовами служби провадження виконавчих дій неможливе, чи на прохання стягувача, який проходить строкову військову службу в Збройних Силах України або інших військових формуваннях;

оспорювання боржником виконавчого документа в судовому порядку, якщо таке допускається законом. При цьому боржник має надати письмове повідомлення суду про надходження скарги;

прийняття судом до розгляду скарги на дії органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення;

винесення постанови про зупинення виконання відповідного рішення посадовою особою, якій законом надане таке право;

подання до суду позову про виключення майна з опису;
порушення господарським судом провадження у справі про банкрутство боржника.

Право державного виконавця зупинити виконавче провадження (ст. 35 Закону «Про виконавче провадження»):

звернення державного виконавця до суду (або іншого органу), який видав виконавчий документ, із заявою про роз'яснення рішення, що підлягає виконанню;

прохання боржника, який проходить строкову службу у складі Збройних Сил України або інших військових формувань;

перебування боржника у тривалому службовому відрядженні;

знаходження боржника на лікуванні у стаціонарному лікувальному закладі;

подання скарги на дії державного виконавця або відмову в його відводі;

оголошення розшуку боржника, його майна або розшуку дитини;

перебування боржника або стягувача у відпустці за межами населеного пункту, де вони проживають.

Після усунення обставин, які стали підставою для зупинення виконавчого провадження, державний виконавець зобов'язаний поновити виконавче провадження за власною ініціативою або заявою стягувача.

Виконавче провадження підлягає закриттю державним виконавцем у випадках (ст. 37 Закону «Про виконавче провадження»):

прийняття судом відмови стягувача від стягнення;

затвердження судом мирової угоди;

смерті або оголошення померлим стягувача чи боржника, визнання безвісно відсутнім боржника або стягувача, якщо виконання їхніх обов'язків чи вимог у виконавчому провадженні не допускає правонаступництва;

недостатності майна юридичної особи-боржника, що ліквідується, для задоволення вимог стягувача;

скасування рішення суду або іншого органу, яке підлягало виконанню на основі виконавчого документа;

письмової відмови стягувача від одержання предметів, вилучених у боржника при виконанні рішення про передачу їх стягувачеві, або знищення речі, яка мала бути передана стягувачеві в натурі;

закінчення передбаченого законом строку для даного виду стягнення.

У разі закриття виконавчого провадження припиняється чинність арешту майна боржника, скасовуються інші здійснені державним виконавцем заходи примусового виконання рішення, а також провадяться інші дії, необхідні у зв'язку із закриттям провадження. Закрите виконавче провадження не може бути розпочате знову.

Виконавче провадження закінчується у випадках:

виконання рішення згідно з виконавчим документом;

закриття виконавчого провадження;

повернення виконавчого документа без виконання;

направлення виконавчого документа за належністю до іншого підрозділу державної виконавчої служби.

Поворот виконання — це повернення стягувачем всього отриманого (гроші, майно) за судовим рішенням, згодом відміненому. Обов'язковою умовою повороту виконання є винесення нового рішення, за змістом протилежного повністю або частково попередньому рішення.

Питання про поворот виконання вирішує вищестоящий суд (ст. 420 ЦПК), якщо він, скасувавши рішення, закриває провадження в справі, залишає заяву без розгляду, відмовляє у позові повністю або, змінивши рішення, задовольняє позовні вимоги в меншому розмірі.

Якщо рішення після його виконання скасовано і справу по-вернуто на новий розгляд, а при новому розгляді справи в позові відмовлено або позовні вимоги задоволені в

меншому розмірі, суд, постановляючи рішення, повинен зобов'язати позивача повернути відповідачеві безпідставно стягнене з нього за скасованим рішенням. У разі неможливості повернути майно в рішенні, ухвалі, постанові суду передбачається відшкодування вартості цього майна в розмірі суми, одержаної від його реалізації.

Якщо питання про поворот виконання рішення не було вирішено при новому розгляді справи чи вищестоящим судом, заява відповідача про повернення стягненого з нього за скасованим рішенням майна розглядається судом першої інстанції, в якому знаходиться справа. Заяву про поворот виконання можна подати в межах загального строку позовної давності без оплати державним митом.

Суд розглядає таку заяву в судовому засіданні та постановляє ухвалу, на яку може бути подано скаргу, внесено окреме подання.

На дії (бездіяльність) державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби по виконанню рішення або відмову у здійсненні вказаних дій стягувачем чи боржником може бути подана скарга до начальника відповідного відділу державної виконавчої служби або до суду за місцем знаходження відповідного відділу державної виконавчої служби, або до іншого суду згідно з вимогами закону.

Отже, значення судового виконання полягає в тому, що воно гарантує фактичну реалізацію рішень судових та несудових органів, завершує юрисдикційну діяльність по захисту суб'єктивних прав громадян та організацій.

Дніпровське районне управління
юстиції у м. Києві